

*O czym Polacy nie mówią wprost...,
czyli ironia
i niejednoznaczność w języku*

Czy Polacy potrafią być autoironiczni i śmiać się z samych siebie?

Język polski jest bardzo łatwy...

- Imię i nazwisko...?
- Grzegorz Brzęczyszczykiewicz...
BRZĘCZYSZCZYKIEWICZ.
Grzegorz...
- ...
- Miejsce urodzenia...?
- Chrzęszczyzewoszyce powiat
Łękołody

Jak rozpętałem drugą wojnę światową, reż. Tadeusz Chmielewski, Polska 1969;

YouTube, link: <https://www.youtube.com/watch?v=AfKZclMWS1U> [dostęp: 25.02.2022].

Miś, reż. S. Bareja, Polska 1980,

YouTube, link: <https://www.youtube.com/watch?v=A7wZkY9jQ8M> [Dostęp: 25.02.2022]

... Polak potrafi...

- Przepraszam..., o której odlatuje ten [samolot] do Londynu - 11:05...?
 - A skąd ja mogę wiedzieć? No, chyba o pierwszej!
 - Dobrze, a czy mogę w takim razie...
 - Chwileczkę, chwileczkę...! *Pasażer Stanisław Paluch, zgłosi się natychmiast do odprawy paszportowo-biletowej. Wzajemna przyjaźń i zaufanie podstawą prawidłowego funkcjonowania podstawowej komórki społecznej - rodziny.*
- ...Passenger Stanisław...

...Polak kocha tradycję...

Miś, reż. S. Bareja, Polska 1980,

YouTube, link: <https://www.youtube.com/watch?v=iom6LBogmH4> [dostęp: 25.02.2022]

"- Ona [o dziecku] nie może tak się nazywać
"Tradycja".

- Dlaczego niby?

- Pytasz dlaczego?

- No, bo tradycją nazwać niczego nie możesz.

I nie możesz uchwałą specjalną zarządzić, ani jej
ustanowić. Kto inaczej sądzi, świeci jak zgasła
świeczka na słonecznym dworzu!

Tradycja to dąb, który tysiąc lat rósł w górę.

Niech nikt kielka małego z dębem nie przymierza!

Tradycja naszych dziejów jest warownym murem.

To jest właśnie kolęda, świąteczna wieczerza, to
jest ludu śpiewanie, to jest ojców mowa, to jest
nasza historia, której się nie zmienia.

A to co dookoła powstaje od nowa, to jest nasza
codziennosc, w której my żyjemy."

Trochę kultury... filmowej:

Sylwester Chęciński – (1930-2021) polski reżyser filmowy i scenarzysta, jego najpopularniejsze komedie to *Sami swoi*, *Nie ma mocnych*, *Kochaj albo rzuć* o losach skłóconych rodzin Karguli i Pawlaków ukazanych na tle powojennej historii Polski.

[Źródło fot.: Wikipedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Sylwester_Ch%C4%99ci%C5%84ski]

Stanisław Bareja – (1929-1987) polski reżyser i aktor, twórca wielu popularnych komedii ukazujących realia codziennego życia w komunistycznej Polsce oraz ośmieszających absurdy PRL-u. Kultowym filmem Stanisława Barei jest *Miś*.

[Źródło fot.: Filmweb, <https://www.filmweb.pl/person/Stanis%C5%82aw+Bareja-333>]

Juliusz Machulski – (1955 –) twórca i producent filmowy, autor filmów takich jak *Vabank*, *Kingsajz* czy *Seksmisja* – komedii, w której główni bohaterowie zostają poddani hibernacji, po czym budzą się w świecie zamieszkałym przez kobiety.

[Źródło fot.: Wikipedia, link: https://pl.wikipedia.org/wiki/Juliusz_Machulski]

Ironia to taki sposób mówienia (lub pisania), kiedy mówi się (albo pisze się) coś przeciwnego niż się myśli, prawdziwą intencję wypowiedzi można dopiero wywnioskować np. z barwy głosu lub doboru słów. Ironia to „drwina, złośliwość, szyderstwo ukryte w wypowiedzi pozornie aprobującej, ale ironia może też służyć pochwie.

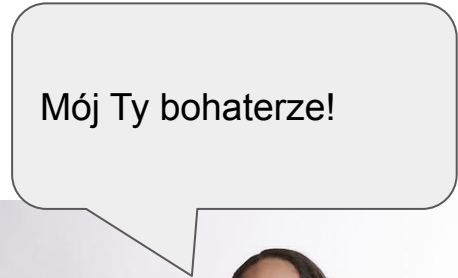
(Źródło: *Wielki słownik języka polskiego PAN, Słownik języka polskiego PWN*)

Na przykład...

„Ojej, wcale nie wyglądasz na zmęczoną” – powiedziane do osoby, która ledwo otwiera oczy i prawie zasypia na krześle.

„Dobrze, że nie lubisz słodczy” – powiedziane do kogoś, kto wcina bezę, a wcześniej deklarował, że nie lubi słodczy.

„Mój Ty bohaterze!” – powiedziane do mężczyzny, który znalazł coś, czego długo szukaliśmy.

Obraz Robin Higgins z Pixabay/cc0

"Jak tam idą przygotowania do sesji?"

Ja:

„Jak tam idą przygotowania do sesji?” Ja: ...

Źródło grafiki: <https://memsekcja.pl/mem/rewelacyjnie/lf7LmNY>

[Dostęp: 20.02.2022]

SARKAZM

Sarkazm ‘**wyrażanie negatywnego nastawienia do kogoś lub czegoś** poprzez komunikowanie czegoś odwrotnego na temat tej osoby lub rzeczy, niezgodnego z sytuacją, przy czym odbiorca z doboru słów, a także np. z barwy głosu ma wywnioskować, co w rzeczywistości myśli nadawca’ (WSJP)

**Polska reprezentacja na żużlu poraz kolejny zdobyła mistrzostwo świata, Gollob zdobył indywidualnie Mistrzostwo a Hampel wicemistrzostwo świata.
Polska piłka nożna zajmuje 72 miejsce za krajami takimi jak : Iran, Mali, Costa Rica
A Wy nadal pasjonujecie się futbolem jako narodowym sportem:)**

Polska IRONIA!!!

“Polska reprezentacja na żużlu po raz kolejny zdobyła mistrzostwo świata, Gollob zdobył indywidualne mistrzostwo a Hampel wicemistrzostwo świata.

Piłka nożna zajmuje 26 miejsce (w 2022 r.) za krajami takimi jak: Iran, Mali, Costa Rica.

A Wy nadal pasjonujecie się futbolem jako narodowym sportem :) Polska ironia!!!”

Polska

Jednych zabija woda ,a drugich upał Ironia Losu

www.demotywatory.pl

Ironia losu

„Polska –
jednych zabija woda,
a drugich upał.

Ironia losu”

Źródło grafiki:

<https://demotywatory.pl/1750426>,
[dostęp: 24.02.2022].

Co podać?

Prawdopodobnie jeden z najlepszych dowcipów sytuacyjnych
PRL-u

Ironia sytuacyjna

„Co podać?”
Prawdopodobnie jeden
z najlepszych dowcipów
PRL-u”

Źródło grafiki:
<https://demotywatory.pl/4300591/Co-podac> [Dostęp: 24.02.2022].

**Niemcy mówil, że zaatakują i zaatakowali.
Rosjanie podpisali pakt o nieagresji a mimo to zaatakowali.
Francja obiecała pomoc i nie pomogła.
Wielka Brytania obiecała pomóc a zdradziła.**

Ironia historii

Gdy tylko Twój wróg nie kłamie

Ironia historii

„Niemcy mówili, że zaatakują i zaatakowali.

Rosjanie podpisali pakt o nieagresji, a mimo to zaatakowali.

Francja obiecała pomoc i nie pomogła.

Wielka Brytania obiecała pomoc, a nie pomogła.

Ironia historii.
Gdy tylko Twój wróg nie kłamie”

Źródło grafiki:
<https://zszywka.pl/p/ironia-losu-18148599.html> [Dostęp:
24.02.2022]

Zrzut ekranu

Robisz to źle

Ironia słowna

“Zrzut ekranu. Robisz to źle”

Źródło grafiki: <https://m.demotywatory.pl/3961912>
[Dostęp: 2.02.2022]

Przyjrzyj się sytuacjom obrazującym ironię. Czego nie mówią wprost osoby na zdjęciach?

Mmm... Pyszny obiad!...

Siostrzyczko, widzę, że
masz dzisiaj dobry humor...

Ech...
Z rodziną najlepiej
wychodzi się
na zdjęciach...

Wygrałeś!

No, no... Brawo!

Grasz w szachy jak arcymistrz!

O jakich sprawach Polacy nie lubią mówić wprost, czyli kiedy „owijają bawełnę”?

Katia, Rosja, 20 lat: „W Polsce nie wypada pytać kobiet o wiek – bardzo mi się to podoba.

Myślę, że często nie mówią wprost, gdy im się coś nie podoba, bo nie chcą urazić kogoś, kogo darzą szacunkiem. Według mnie są życzliwi i mili”.

Miguel, Hiszpania, 24 lata: „Polacy zwykle nie mówią wprost, gdy są w gościach i nie smakuje im posiłek. Zamiast powiedzieć: »To mi nie smakuje«, mówią: »Mmm, jaki ciekawy smak« albo »Mmm, jaki niespotykany smak...«. Poza tym zawsze przyjmują niespodziewanych gości.

Konstantinos, Grecja, 30 lat: „W Polsce przyjęło się, aby w towarzystwie nie mówić o pieniądzach. Polacy nie lubią mówić, ile zarabiają. Mają też trudność z tym, by poprosić szefa o awans lub o podwyżkę”.

Eszter, Węgry, 27 lat: „Polacy wydają się otwartym narodem, ale zauważyłam, że nie lubią chwalić się sukcesami, ponieważ twierdzą, że trzeba być skromnym i nie wypada samemu sobie schlebiać.”

Kiedy ktoś owija w bawełnę [wł. girare intorno al cespuglio] , dawniej: „owijać prawdę w bawełnę”, to mówi nie wprost.

Bawełna jest miękka, daje dobre skojarzenia. Nasze mówienie często bywa ostre, przykre, raniące. Niestety wtedy głównie, gdy jest szczerze i prawdziwe. To, co w bawełnę zawinięte, nie zrani. Ale także pozostanie niewidoczne. Czasami ważniejsze jest, żeby sobie nie robić przykrości. Ale często, może częściej, żeby powiedzieć prawdę, i to tak, by ją było widać.

I wtedy bawełna przeszkadza.

Nie owijać w bawełnę, czyli: *mówić wprost, bez upiększania, ukrywania i łagodzenia.*

Jerzy Bralczyk, językoznawca

Źródło: Słownik języka polskiego, ciekawostki, link:

<https://sjp.pwn.pl/ciekawostki/haslo/Nie-owijac-w-bawelne:5391783.html> [22.02.2022].

Przyjrzyj się ludziom na fotografiach. O czym rozmawiają? W jakim są humorze?

O czym nie mówią wprost?

Piotr: Szefie, od 10 lat pracuję na tym samym stanowisku...

Piotr mówi, że... *chce dostać awans.*

Monika: Dawno nie byłam w teatrze, a jutro grają sztukę Pirandella...

Monika mówi, że...

Kasia: Mamo..., nie mam już kieszonkowego...

Kasia mówi, że...

Lekarz: Zrobiliśmy badania, wyniki nie są optymistyczne...

Lekarz mówi, że...

- ❑ **Czy Włosi „owijają w bawełnę”, czy zazwyczaj mówią wprost?**
- ❑ **Czy Twoim języku istnieje odpowiednik powiedzenia „nie owijać w bawełnę”?**
- ❑ **W jakich sytuacjach Ty „owijasz w bawełnę” np. żeby nie zrobić komuś przykrości?**

Eufemizmy to słowa lub wyrażenia, które są używane, by zamaskować niewygodną prawdę lub słowa, które nie powinny być użyte z powodu tabu religijnego, kulturowego, poprawność polityczną, zasady zachowania w towarzystwie, by kogoś nie obrazić.

Rozwiąż rebusy i poznaj polskie wyrażenia eufemistyczne. Co one oznaczają?

mieć

w

..... to znaczy być skąpym.

w

..... **to znaczy być leniwym.**

mieć

+ wą

..... **to znaczy być brzydkim.**

wziąć na

..... to znaczy plotkować o kimś.

Kiedy stosujemy eufemizmy? Wybierz zdania, które są prawdziwe:

- a) Kiedy staramy się być dyplomatyczni, aby nie zniechęcić do siebie rozmówcy?
- b) Kiedy nie mówimy prawdy wprost, żeby kogoś nie urazić?
- c) Kiedy prawimy komplementy, żeby zyskać czyjąś sympatię?
- d) Kiedy chcemy być kulturalni?
- e) Kiedy mówimy o trudnych i przykrych sprawach

Połącz w pary polskie wyrażenia po prawej i lewej stronie, aby poznać eufemizmy

puszysty	starość
dojrzały, w podeszłym wieku	otyły
mieć lepkie ręce	stary
iść tam, gdzie król chodzi piechotą	kłamstwo
przenieść się na łono Abrahama	kraść
zobacz, czy nas nie ma w domu	chodź do domu
jesień życia	umrzeć
nie grzeszy urodą, ma radiową urodę	prostytutka
mijać się z prawdą	kłamać
postprawda	jest brzydki
powiększyć grono aniołków	
kobieta lekkich obyczajów, córka Koryntu	iść do toalety (ubikacji)
zjeść wszystkie rozumy	być zarozumiałym

Podpisz ilustracje, używając eufemizmów

a)

.....

b)

.....

c)

.....

Stwórz eufemizmy przez zaprzeczenie:

niski – niewysoki

mały –

głupi –

Dziękujemy!